

INHOUD

Inleiding	7
Amsterdam	13
New York	50
Amsterdam	77
Bagdad	145
Amsterdam	162
Kaapstad	250
Bagdad	269
Amsterdam	283
Istanboel	308
Amsterdam	316
Caïro	335
Amsterdam	347
Bijlagen	401
Register	505

Anno 2023 wordt de naam Willem Oltmans nog maar zelden genoemd op de radio of televisie; een schrill contrast met de laatste pakweg tien jaar voor zijn overlijden, toen de flamboyante journalist juist alomtegenwoordig leek in de media. In mijn herinnering – ik was nog een puber – zat hij vrijwel wekelijks in een of ander programma om op geheel eigen wijze te vertellen hoe de wereld in elkaar zat en verontwaardigd uit te varen tegen eenieder die het waagde om het niet honderd procent met hem eens te zijn.

De camera hield van Oltmans, en die liefde was wederzijds. Met zijn exuberante persoonlijkheid, distinctieve voorkomen en dito stemgeluid – geïmponeerd, doorspekt met Engelse en Indonesische woorden, minstens vijf octaven beslaand en zodoende een dankbare bron voor imitaties – was hij alleen al om de amusementswaarde een gewilde studiogast. Hij leek op nagenoeg ieder interviewverzoek in te gaan, maar anders dan veelvuldig is beweerd was dat niet alleen uit ijdelheid. ‘De publiciteit trekt me erdoor’, zoals hij tegen zijn advocate Ellen Pasman zei als zij zich gedurende zijn rechtszaak tegen de Nederlandse staat weleens beducht toonde voor *overkill*, „het is zo jammer dat je dat niet snapt”.¹ Voor de in wezen eenzame Oltmans was publieke aandacht kennelijk ook een vorm van therapie.

Bij Oltmans’ tegenstrevers is daarentegen het hardnekkige beeld blijven bestaan dat hij in zijn juridische gevecht op sluwe wijze de media bespeelde om op die manier de sympathie van het publiek te winnen. Zo beweert Ben Bot, destijds secretaris-generaal op het ministerie van Buitenlandse Zaken, tot op de dag van vandaag dat Oltmans’ publiciteitshonger en de steun van de Nederlandse Vereniging van Journalisten doorslaggevend waren voor het besluit van toenmalig minister Jozias van Aartsen om akkoord te gaan met arbitrage; „Je kon ook merken dat de media steeds meer pro-Oltmans en anti-Buitenlandse Zaken werden, en dat is natuurlijk niet goed voor een ministerie. Dus dan wil je als minister van zo’n zaak af [...] Maar geld aan hem betalen om ervan af te zijn vond ik geen

1 Ellen Pasman, *Oud zeer. Over de façades van de Nederlandse rechtsstaat* (Bert Bakker, Amsterdam 2002), p. 244.

■ faire benadering.’² Bots voormalige ambtenaren Ton van Zeeland en Bert van der Zwan lieten zich in hun respectieve inleidingen bij de *Memoires* op vergelijkbare wijze uit.³ In de woorden van Van Zeeland: „Journalisten namen het niet zelden op voor hun vakbroeder, of men nu wel of niet met Oltmans door één deur kon.” Zelfs een vluchtige blik op de krantenberichten uit de jaren dat het proces zich voortsleepte leert echter dat het met die vermeende sympathie voor Oltmans en zijn zaak nogal meeviel. Zeker, er waren publicisten – zoals René Zwaap, Pieter Broertjes, Arendo Joustra en Theo van Gogh (de laatste overigens een vriend die vijanden overbodig maakte) – die een neutrale of zelfs bemoedigende houding aannamen ten opzichte van hun veelbesproken ‘vakbroeder’, maar zij waren veruit in de minderheid. Met name in de schrijvende pers werden Oltmans’ boeken genegeerd of neergesabeld, hijzelf consequent weggezet als querulant en zijn claims uiterst sceptisch bejegend. Met de door Bot genoemde journalistenvakbond – die bij herhaling publiekelijk afstand van hem deed en hem verdere financiële steun ontzegde – lag Oltmans juist permanent overhoop, terwijl zijn critici in hun vakblad *De Journalist* ruim baan kregen.

Getuige de terugblik die oud-minister Van Aartsen bij wijze van inleiding schreef in het 71ste deel van de *Memoires* speelde die zogenaamde ‘pro-Oltmansstemming’ in de media dan ook geen rol in zijn besluit om in te stemmen met een bindende arbitrage. Hij was simpelweg de eerste bewindspersoon die de moeite nam om „het omvangrijke dossier-Oltmans” met eigen ogen te bestuderen. De inhoud van „die 3,5 meter papier die Jozias van Aartsen in een middagje doornam”, zoals zijn ambtenaar Van der Zwan later het badinerend formuleerde, gaf uiteindelijk de doorslag: Van Aartsen vond „het heel confronterend om zwart op wit, in keurige ambtelijke taal beschreven te zien hoe Buitenlandse Zaken decennia lang had geprobeerd een Nederlands burger dwars te zitten. Geen van de opvolgers van Luns, en evenmin de ambtelijke leiding, hadden tot kort tevoren onder ogen willen zien dat dit een grove schending was van het openbaar bestuur.”⁴

Wie evenwel gedacht – of gehoopt – had dat de toen vijfenzeven-

- 2 Ben Bot in: Edwin Oden, *De man van 8 miljoen. Vriend & vijand over het fantastische leven van Willem Oltmans 1925-2004* (Balans, Amsterdam 2010), p. 237, 243-244; vgl. Bernard Bot, *Achteraf gezien. Memoires van een politieke diplomaat* (Prometheus Amsterdam 2015).
- 3 Ton van Zeeland, inleiding bij Willem Oltmans, *Memoires 1998-B* (Papieren Tijger, Breda 2021), p. 7-11 en Bert van der Zwan, inleiding bij Willem Oltmans, *Memoires 1999-A* (Papieren Tijger, Breda 2021), p. 7-14.
- 4 J.J. van Aartsen, inleiding bij Willem Oltmans, *Memoires 2000-A* (Papieren Tijger, Breda 2022), p. 7-9.

tigjarige Oltmans in alle rust zou gaan genieten van de hem toegekende miljoenenvergoeding kwam bedrogen uit. Zijn zegetocht langs de vaderlandse media werd al na anderhalve dag kortgesloten door de vuurwerkramp in Enschede, maar al snel draaiden de camera's, recorders en drukpersen weer op volle toeren om Oltmans' ongezouten mening over bijna ieder onderwerp onder de zon – van de wereldpolitiek tot het liefdesleven van de kroonprins – in woord, beeld en geschrift vast te leggen.

De mijns inziens meest boeiende uitzending over Oltmans verscheen echter pas na zijn overlijden, toen de AVRO op 25 juni 2005 een aflevering van het biografieprogramma *Hoge Bomen* aan hem wijdde. Het was een zorgvuldig gemaakt, goed gedocumenteerd portret waarin tal van (gewezen) intimi aan het woord kwamen. Marie van Oostenbrugge-van Zoeren bijvoorbeeld, de hoogbejaarde voormalige dienstbode uit Oltmans' ouderlijke villa, die vertelde over de moeizame relatie tussen de jonge Willem en zijn intellectueel begaafde maar emotioneel tekortschietende ouders. Een andere openbaring was zijn ex-vrouw Frieda Westerman, die – niet helemaal onbegrijpelijk – haar gal spuwde over haar bij voorbaat mislukte huwelijk met de toen nog niet openlijk homoseksuele journalist („Toen ik op een ochtend vroeg thuiskwam van de nachtdienst lag er een neger in mijn bed!”).

Waar ik Willem Oltmans gedurende de laatste jaren van zijn leven al op afstand met een mengeling van vermaak en interesse had gevolgd, raakte ik na het zien van dit programma pas echt door hem geïntrigeerd. Niet uit idolatrie, maar uit historische belangstelling; welke andere Nederlandse journalist had zich immers in de tweede helft van de twintigste eeuw met zoveel (inter)nationale kwesties bemoeid, was tegelijkertijd zó kleurrijk en controversieel als hij en had al zijn belevenissen ook nog eens van dag tot dag gechroniqueerd?

Ik begon de *Memoires* te verzamelen, die in de loop der jaren uitgroeiden tot een meterslange blauw-oranje keten in mijn boekenkast.⁵ Anton Constandse, begin jaren vijftig Oltmans' chef op de redactie van het *Algemeen Handelsblad*, zou ooit over diens toen al uitgebreide dagboek gezegd hebben: „Als we zo'n document hadden uit de Napoleontische tijd, dan zou dat van grote waarde zijn”. Met de veelgehoorde kritiek dat Oltmans' – toegegeven: buitensporig veeldelige – autobiografie 'onleesbaar' zou zijn ben ik het dan ook maar zeer ten dele eens. De dagboek aantekeningen

5 Vanaf 2013 (beginnend met deel 32, over de jaren 1981-1982) recenseerde ik de nieuw verschijnende afleveringen ook voor NBD/Biblion (voorheen de Bibliotheekdienst), totdat deze instelling vijf jaar later onverbiddelijk besloot geen verdere delen meer ter recensie aan te bieden omdat er te weinig belangstelling voor was.

- laten zich inderdaad slecht lezen als romancyclus; daarvoor zijn ze te zeer een schijnbaar contextloze aaneenschakeling van anekdotes en meningen. Wie verder kijkt, ziet echter – precies zoals Constandse al voorspelde – een fascinerende levenskroniek van historische betekenis.

Een volledige en diepgravende analyse van Oltmans' leven en werk laat ik graag aan de biograaf over die zich hopelijk ooit nog eens zal aandienen, maar nu we met deel 74(!) bij de op twee na laatste aflevering zijn aangekomen, kunnen we al wel bepaalde patronen onderkennen. Zo is er zijn vaak verbijsterende naïveteit in persoonlijke relaties, vooral als zijn hart – of een ander orgaan – met hem op de loop ging. Het meest treffende voorbeeld daarvan is zijn onverklaarbare verknochtheid aan het twintig jaar jongere fotomodel Peter van de Wouw, op wie hij in 1967 hopeloos verliefd werd.

Hun bijna veertig jaar durende platonische verhouding, die Oltmans zelf in zijn laatste tv-interview „het hoogtepunt in mijn leven” noemde, is wel geduid als een bijzonder hechte vriendschap of een soort vader-zoonrelatie. Uit de *Memoires* blijkt echter dat Peter zich na verloop van tijd vooral als een maintené gedroeg, die niet wezenlijk geïnteresseerd was in zijn oudere aanbieder maar het contact met hem vooral aanhield om ervan te kunnen profiteren. Zelfs in de periode dat Oltmans van een bijstandsuitkering leefde bleef hij gretig geld, vliegtickets en andere douceurtjes van hem aannemen, zich ondertussen niets aantrekkend van gemaakte afspraken of diens amechtige pogingen om hem te bewegen zijn mislukte acteercarrière te verruilen voor zinniger bezigheden.

Ten diepste had Oltmans dit zelf ook wel door – zo noteerde hij op 11 januari 2002 voor de zoveelste keer dat Peter en zijn partner Edwin van Wijk „geen flikker uitvoeren”, en een paar weken later zelfs dat „Peters speciale band met mij is geëindigd” – maar dergelijke inzichten waren steevast van korte duur. Binnen de kortste keren was Oltmans weer met zijn notaris naar manieren aan het zoeken om Peter financieel zeker te stellen, en zowaar „een aanzienlijk bedrag” voor zijn rivaal Edwin te reserveren voor het geval dat Peter eerder zou overlijden dan hij.

Mogelijk had hij zich die moeite bespaard als hij had geweten hoe luchthartig Peter en Edwin zich na zijn dood zouden ontdoen van zijn complete inboedel – inclusief zijn computer met onvoltooide manuscripten en zijn omvangrijke bibliotheek (met in elk boek persoonlijke aantekeningen) – of hoe zij uitgeverij Papieren Tijger probeerden te overtuigen om de resterende vijftig delen van Oltmans' *Memoires* in drie boeken samen te vatten zodat zij het overgebleven geld uit de daarvoor opgezette stichting konden incasse-

ren.⁶ Toen dat plan niet doorging hield Peter het bij het schrijven van niet bijster geïnspireerde voorwoorden bij nieuwe afleveringen als ‘arbeidsprestatie’ voor een maandelijks toelage uit de nalatenschap, die hij tot zijn eigen overlijden in 2014 inderdaad zou ontvangen.

Oltmans’ povere mensenkennis speelde hem ook parten in zijn professionele leven. Zo werd hij in de jaren tachtig, toen hij na enkele mislukte avonturen in de Sovjet-Unie al flink had ingeteerd op zijn fondsen, benaderd door de schimmige zakenlieden Dirk Keijer en Theo Cranendonk, die hem vroegen te bemiddelen in de levering van wapens aan de Surinaamse legerleider Desi Bouterse, met wie Oltmans op dat moment een hartelijke verstandhouding had. Ze beloofden hem gouden bergen, maar op het laatste moment ketste de wapendeal – overigens een van de meer afkeurenswaardige acties van Oltmans – af door een mysterieuze ruzie tussen Keijer en Cranendonk. Het gevolg was dat Oltmans kon fluiten naar zijn commissie en hij in zijn hemd stond bij het Surinaamse bewind.

Hij was woedend, en vermoedde dat zijn zakenpartners weleens geheim agenten konden zijn die er bewust op uit waren geweest zijn werkzaamheden in Suriname te torpederen. Op het oog typisch Oltmansiaanse paranoia, maar Keijer werd in 1976 al in het Amerikaanse weekblad *Time* in verband gebracht met de Russische geheime diensten, terwijl onderzoek van het journalistieke radioprogramma *Argos* uit 2011 intrigerende aanwijzingen opleverde dat de later in Italië veroordeelde (en op geheimzinnige wijze ontsnapte) wapenhandelaar Cranendonk inderdaad voor een inlichtingendienst werkte.⁷

Een ander patroon dat bij het lezen van Oltmans’ dagboeken opvalt is de radicalisering van zijn standpunten. Waar hij de kwestie Nieuw-Guinea nog met een open blik benaderde en volgens historicus Wouter Meijer artikelen schreef „die op zichzelf niet overdreven schreeuwerig of pro-Indonesisch”⁸ waren, lijkt het alsof Oltmans in de loop der jaren steeds vaker a priori stelling nam tegen wat hij zag als „het algemeen geaccepteerde verhaal”.

Hoezeer zijn gezond-kritische journalistieke blik tegen het einde van zijn leven was omgeslagen in een welhaast dogmatische anti-benadering blijkt ook uit het onderhavige deel van de *Memoires*. In zijn kritiek op de Amerikaanse inval in Afghanistan en de dreigen-

6 Zie de uitspraken van Sjors Hoevenaars en Paul de Ridder in: Oden, *De man van acht miljoen*, p. 211 & 268.

7 ‘De zaak Cranendonk (deel 3)’, *Argos* (VARA/HUMAN/VPRO), oorspronkelijk uitgezonden op 7 mei 2011.

8 Wouter Meijer, *Ze zijn gék geworden in Den Haag. Willem Oltmans en de kwestie Nieuw-Guinea* (Elsevier, Amsterdam 2009), p. 37.

■ de inval in Irak komt Oltmans nauwelijks verder dan afgezaagde nazivergelijkingen, en worden Osama bin Laden en Saddam Hoessein bewonderd als ‘vrijheidsstrijders’.

Een zo mogelijk nog grotere haat dan tegen Amerika koesterde hij jegens Israël. Hoewel hij op 25 mei de beschuldiging van antisemitisme verontwaardigd van zich afwierp, omschreef hij twee dagen later Frits Barend als „een venijnige Jood”. Weer een dag later noteerde hij over *Barend & Van Dorp*: „En ja hoor, de Joodjes hebben Weisglas weer in de show.” Zijn afkeer van dat programma waar „ze zwemmen in de Joodse gasten” en waaraan hij dus ook nooit meer wilde meewerken legde het echter af tegen zijn ijdelheid, want op 23 september schoof hij daar toch weer aan. Dezelfde grilligheid toonde hij ten opzichte van de toen opkomende politicus Pim Fortuyn: schreef Oltmans op 18 januari nog: „Ik wil niets met Fortuyn te maken hebben”, in maart – toen de kritiek op Fortuyn aanzwol – bood hij eigener beweging zijn diensten aan en speelde hij zelfs met de gedachte plaats te nemen op de kieslijst van de LPF.

Nu was Oltmans als kind al opstandig, maar de verbeterde tegendraadsheid die hij later aan de dag legde kan niet los gezien worden van de heimelijke tegenwerking en openbare hoon die hij al vanaf het begin van zijn carrière ontmoette. Zelfs als het achteraf waar bleek wat hij beweerde kreeg hij daarvoor zelden krediet, zoals in 2002 nog eens werd onderstreept toen *Andere Tijden* onthulde dat Prins Bernhard in 1961 achter de schermen president Kennedy had geadviseerd over de dekolonisatie van Nieuw-Guinea.⁹ Hoewel dit precies was wat Oltmans al decennia had geclaimd, werd zijn naam in het programma niet één keer genoemd; „Ik doe wel of ik erboven sta, maar het vreet toch op de een of andere manier aan me”.

Dat laatste was in een notendop de tragiek van Willem Oltmans: hij had beslist minder vaak gelijk dan hij dacht, maar veel vaker dan hij kreeg.

Michèl de Jong, oktober 2023

9 ‘Het einde van Nieuw-Guinea: een prins in de wereldpolitiek’, *Andere Tijden* (NTR/VPRO), oorspronkelijk uitgezonden op 18 maart 2002.

1 januari 2002

Ik ben de enige echte Oltmans die het tot in 2002 gehaald heeft.

Onder druk van India heeft Pakistan Hafiz Mohammed Saeed gearresteerd. Hij is de leider van de militante organisatie Lashkar-e-Taiba, die volgens New Dehli achter de aanslagen van 13 december op het Indiase parlement zit.¹⁰ India gebruikt de methodes van Sharon op Pakistan, zoals Sharon arrestaties door Arafat eist. Dan weet je waar de architecten van dat beleid gesitueerd zijn. Alle unilaterale oppositie tegen de macht en heerschappij van de vs moet de kop ingedrukt worden.

Arif, de Turk van gisteren, kwam notabene terug voor mijn elektra, was hier een uur, maar wilde geen geld. Ik stond erop hem te betalen en gaf hem 150 gulden. Hij nam er maar 50 aan, maar ik overtuigde hem tenminste 75 gulden te accepteren. Hij was aardig en sprak uitstekend Nederlands. Hij vertelde dat hij al dertig jaar in Nederland woont. Ik sprak met hem over politiek en gaf hem *Not Guilty*. Terwijl we spraken, belde zijn zoontje van dertien hem of hij naar huis wilde komen.

Dat je toch Haasbroek als hoofdredacteur van het nieuws laat zitten. Vergeleken met *BBC World* is het echt achterlijk wat wij hier te zien krijgen. En dan is Nederland vandaag toch nog het eerste land ter wereld dat euthanasie heeft gelegaliseerd.

Belde gisteravond lang met Peter, het enige telefoontje van oudejaarsavond. Veelzeggend. Hij had nog geen contact met Trees gehad, wat ik jammer vind. Ik drukte hem op het hart niet te vergeten dat hij en Trees de laatste waren die bij hun moeder woonden.

Arendo had een nieuwjaarsgroet ingesproken.

Hoe komt het in godsnaam dat mensen niet echt onafhankelijk kunnen denken? Matthew Campbell van *The Sunday Times* redde het leven van een Arabische Al Qaida-strijder in Mazar-i-Sharif, maar eigenlijk haat hij de Arabieren vanwege 11 september.¹¹ Dat is slecht en onlogisch denkwerk. We hebben nog steeds geen idee wie de moordenaars in het WTC waren.

10 *International Herald Tribune*, 31 december 2001.

11 *The Sunday Times*, 30 december 2001.

Bertie belde. Hij zei dat hij me gisteren meerdere keren tevergeefs probeerde te bereiken. Hij nodigde me uit voor een lunch morgen, maar dan krijg ik Abdul Irsan al op bezoek. Hij gaat nu naar Weesp en hij vliegt morgen weer terug naar de VS. Waarom zegt hij dat hij de hele dag heeft gebeld, terwijl ik de hele dag thuis was?

Ik heb Job Cohen per brief verzocht om een einde te maken aan de terreur van de Sociale Dienst die maar met deurwaarders blijft dreigen terwijl er een hoorzitting was toegezegd over de 160 duizend gulden die ze terug willen hebben. Ik heb duidelijk gemaakt dat ik me met kracht zal verzetten, net als ik bij Buitenlandse Zaken heb gedaan.

De Delgado's hebben nooit gereageerd nadat ik de brochure opgestuurd heb. Jammer dan, Caroline Knulst heeft zich niet als een echte vriendin gedragen.

Al bijna veertig jaar zijn de eerste kerstkaarten die ik ontvang van Marjorie Kellogg en van Bill en Paul. Nu heb ik van beiden nog niets gezien. Het is vast een reactie op mijn brochure *Who are the No. 1 War Criminals?*

Eindelijk werk ik weer volgens plan aan de *Memoires*. Ik realiseer me ineens dat er weinig terecht is gekomen van afspraken met Prometheus, wat Arendo eigenlijk voor de jaarwisseling geregeld wilde hebben. Ik vind het niet eens erg.

Ik ging om 15.00 uur naar Adonis. Toen Frank mij aan zag komen, riep hij, waar allerlei mensen bij stonden: „Daar heb je zuster X.” Ik legde drie muntstukken van vijf gulden op de toonbank en wilde doorlopen, maar Frank schoof ze terug en zei: „Ga maar eerst geld halen.” Blijkbaar was de prijs verhoogd naar 16,50 gulden. Ik draaide me om en liep weg. Hij riep me nog na dat ik terug kon komen, maar ik had er genoeg van.

Ik kom een brief tegen die ik op 5 april 1991 aan Anthony Lewis van *The New York Times* schreef, als reactie op een stuk waarin hij de regering Bush verwijt de Koerden in Irak op een schandalige manier in de steek te hebben gelaten, nadat de VS eerst de oppositie in Irak had aangemoedigd tegen Saddam in opstand te komen.¹² Ik was nogal fel met mijn kritiek op Lewis omdat hij niet aan de kaak stelde waarom Bush om te beginnen dacht dat hij het recht had zich met de interne aangelegenheden van Irak te bemoeien. Bush vergeleek Saddam met Hitler maar, schreef ik, denkt zelf net zo goed als een fascistische dictator. Ik ben nu zelf verrast over wat ik hem toen schreef en

12 Zie ook *Memoires 1991-A*, pagina 186-187

wat maar al te waar was. Dat zal de reden zijn waarom Lewis nooit geantwoord heeft.

Heerlijk gevoel om weer aan de gang te zijn na een paar weken lummelen. Ik belde Nellie Hazeu. Erika was bij haar en las in mijn *Memoires*. Ik zal haar het laatste deel sturen. Nellie denkt dat Indonesië uit elkaar valt en dat Sharon een oorlogscrimineel is. Ik heb maar niet gezegd dat Bush en onze regering net zo goed oorlogscriminelen zijn, maar ik zal haar beide brochures sturen.

Ik kocht voor een keer een ruiker voor mijn bureau. Ik geniet van die mooie bloemen.

Vier Argentijnse presidenten in twee weken. En dat heet dan democratie.

2 januari 2002

Ik lees het manuscript van mijn *Memoires* over 1991 door ter controle. Ik ben nu bij mei 1991 en realiseer me hoe ontzettend veel werk er nog wacht om al mijn dagboeken tot heden te bewerken. „Ga toch niets doen, je bent rijk,” werd er gezegd. Maar dat kan ik niet, ik voel me verantwoordelijk om mijn *Memoires* af te maken.

Peter belde vanmiddag en zei dat het prachtig weer was in Tilburg. Hij had bij Trees de fiets gehaald en wilde een paar uur de bossen in.

De Turkse elektricien die oudjaarsavond kwam, ontdekte dat een buitencontact van het inbraakalarm vocht van de sneeuw doorliet, wat kortsluiting veroorzaakte. Hij heeft toen buiten alle elektra ontkoppeld, waardoor ik weer stroom had. Ik heb dit aan Dick Smit geschreven, want hij zal dat probleem toch moeten verhelpen.

Het is koud en ik moet denken aan Peter die nu in de bossen fietst. Voor hij in februari teruggaat naar Zuid-Afrika, wil ik mijn partnerschap met hem helemaal geregeld hebben, dus ik heb Maarten Meijer een dringend verzoek gestuurd mij hierbij te helpen.

Jean Windt belde op vanuit de psychiatrische kliniek en vroeg of ik het schilderij van Petertje nog had dat op Amerbos hing. Ook Hans Geerlofs belde om zijn nieuwjaarswensen uit te brengen. Geerlofs zei ondermeer: „Richard heeft eigenlijk nooit een eigen inkomen gehad.” Ik dacht: en Peter? Dat moet ik dus regelen, als ik het kan.

Ik heb vrijwel de hele dag gewerkt aan het manuscript, nu nog nalezen en corrigeren, en dan de bijlagen toevoegen. Ik ben tot 1 april gekomen.